

סיכום הקורס מושגי יסוד בשוק ההון

היצע וביקוש

היצע וביקוש הם שני הכוחות המרכזיים שמניעים כל שוק כלכלי. היצע הוא הכמות שיצרנים מוכנים למכור במחיר מסוים, בעוד ביקוש הוא הכמות שצרכנים מוכנים לקנות באותו מחיר. בשוק ההון, היצע מתבטא בניירות ערך שמנפיקות חברות, והביקוש נובע ממשקיעים שמעוניינים לרכוש אותם. כאשר הביקוש עולה וההיצע קבוע, המחיר עולה, וכאשר ההיצע גדל והביקוש קבוע, המחיר יורד. השוק מושפע מגורמים רבים כמו מצב כלכלי, ריבית, אירועים פוליטיים ופסיכולוגיה של משקיעים. בנוסף, קיימת תופעה של "אפקט העדר" שבה עליות מחירים מושכות עוד משקיעים ויוצרות בועות. נזילות השוק נקבעת אף היא על פי כמות הקונים והמוכרים. בטווח הארוך, ערך פנימי של חברות ומצב הכלכלה משפיעים יותר מהתנודות היומיות. עושי שוק תורמים ליצירת איזון ונזילות מתמשכת. הבנת עקרונות ההיצע והביקוש היא מפתח ליכולת קבלת החלטות השקעה נבונות.

ריבית ואינפלציה

אינפלציה היא עלייה כללית במחירים, שגורמת לכסף שלנו לאבד מערכו. היא יכולה להיגרם מעלייה בביקוש, מעלייה בעלויות ייצור, או מהדפסת כסף מופרזת. ריבית היא המחיר של הכסף - מה שמשלמים כשנוטלים הלוואה ומה שמקבלים כשחוסכים. הריבית במשק נקבעת בעיקר על ידי הבנק המרכזי. ריבית גבוהה מקטינה צריכה והשקעות, ואילו ריבית נמוכה מעודדת אותן. הקשר בין אינפלציה לריבית הוא ישיר - כאשר האינפלציה גבוהה, הבנק המרכזי נוטה להעלות ריבית כדי לצמצם הוצאות ולבלום את עליות המחירים, וכאשר האינפלציה נמוכה מדי, הריבית מונמכת כדי לעודד פעילות כלכלית. אינפלציה פוגעת בחוסכים אך עשויה להקל על לווים, בעוד ריבית גבוהה מיטיבה עם חוסכים אך מקשה על נוטלי אשראי. השפעותיהם מגיעות גם לשוק ההון: ריבית עולה הופכת השקעות סולידיות לאטרקטיביות ופוגעת בשוק המניות, בעוד אינפלציה עשויה להגדיל את הפנייה למניות כהגנה. ההבנה של הקשר בין אינפלציה לריבית חיונית לכל משקיע.

תוצר מקומי גולמי

התוצר המקומי הגולמי הוא סך הערך הכספי של כל המוצרים והשירותים שיוצרו במדינה בפרק זמן נתון, לרוב שנה. הוא נחשב למדד מרכזי של מצב הכלכלה. התמ"ג נמדד לרוב בשיטת ההוצאה: צריכה פרטית, השקעות של חברות, הוצאות ממשלה ויצוא בניכוי יבוא. התמ"ג אינו כולל פעילות ללא ערך כספי כמו עבודות בית או התנדבות, וגם אינו משקף בהכרח רווחה או איכות חיים. צמיחה כלכלית נמדדת בשיעור העלייה של התמ"ג משנה לשנה, ותמ"ג לנפש מאפשר השוואה בין מדינות שונות. חשוב להבחין בין תמ"ג נומינלי, שמושפע גם מאינפלציה, לבין תמ"ג ריאלי שמנטרל אותה. עלייה בתמ"ג משמעה לרוב יותר מקומות עבודה ורווחה גבוהה יותר, ואילו ירידה או האטה עלולות להוביל למיתון. אף על פי שמדובר במדד מרכזי, כדי לקבל תמונה מלאה של מצב המשק יש לשלבו עם מדדים נוספים כמו אבטלה ואי־שוויון.

סיכום הקורס

מושגי יסוד בשוק ההון

מחזורי עסקים

מחזורי עסקים הם התנודות המחזוריות בפעילות הכלכלית לאורך זמן. הם כוללים ארבעה שלבים עיקריים: התרחבות שבה הכלכלה צומחת, שיא שבו קצב הצמיחה מתמתן, התכווצות שבה הפעילות הכלכלית נחלשת, ושפל שהוא הנקודה הנמוכה ביותר. הסיבות למחזורי העסקים מגוונות: חדשנות טכנולוגית, שינויים בכמות הכסף במשק, או פסיכולוגיה של משקיעים וצרכנים. מחזורי העסקים משפיעים על כולנו - בתקופות צמיחה יש יותר עבודה, שכר עולה והבורסה פורחת, ובתקופות מיתון יש פיטורים, ירידות שכר וירידות בשוק ההון. ממשלות ובנקים מרכזיים מנסים למתן את התנודות באמצעות מדיניות תקציבית (שינויים במיסוי ובהוצאות) ומדיניות מוניטרית (שינויים בריבית ובהיצע הכסף), אך התנודות אינן נעלמות לחלוטין. הכרה במחזורי העסקים עוזרת לנו להתכונן מראש ולהתנהל כלכלית בחוכמה.

שער חליפין

שער חליפין הוא המחיר שבו ניתן להמיר מטבע אחד למטבע אחר. הוא נקבע על ידי היצע וביקוש למטבעות ומושפע מגורמים כמו ריבית במשק, חוזק הכלכלה, יציבות פוליטית ומאזן סחר. שערי חליפין משפיעים על כל תחום בחיינו - על מחירי חופשות בחו"ל, על מחירי מוצרים מיובאים, על רווחיות חברות יצוא ויבוא, ועל ערך ההשקעות שלנו בחו"ל. מדינות ובנקים מרכזיים מתערבים לעיתים בניסיון לייצב את שער המטבע, לתמוך ביצוא או לבלום אינפלציה, אך לאורך זמן כוחות השוק הם המכריעים. הבנת שערי החליפין חיונית לניהול עסקי, לצריכה פרטית ולהשקעות בינלאומיות.

מדיניות מוניטרית ופיסקלית

מדיניות מוניטרית היא כלי הבנק המרכזי לשליטה בכמות הכסף ובריבית במשק. באמצעותה ניתן לעודד צמיחה בהורדת ריבית או לבלום אינפלציה בהעלאתה. מדיניות פיסקלית היא כלי הממשלה והיא כוללת החלטות על מיסוי והוצאות ציבוריות. הפחתת מיסים או הגדלת הוצאות יכולה להמריץ את הכלכלה, בעוד העלאת מיסים או קיצוץ הוצאות יכולה לבלום אינפלציה או לצמצם גירעון. שני הכלים משפיעים ישירות על חיינו - על הריבית שאנו משלמים על משכנתא, על גובה החיסכון שלנו, על משרות חדשות במשק, ועל השירותים הציבוריים שאנחנו מקבלים. לרוב נדרשת פעולה מתואמת בין הממשלה לבנק המרכזי כדי להגיע לאיזון נכון. הבנת המדיניות הזו מסייעת לנו להבין טוב יותר את החדשות הכלכליות ואת ההשלכות הישירות על הכיס שלנו.

סיכום הקורס מושגי יסוד בשוק ההון

גלובליזציה והשפעתה על שווקים

גלובליזציה היא תהליך שבו העולם הופך לרשת כלכלית אחת גדולה. היא מתבטאת בסחר בינלאומי, תנועת אנשים, רעיונות, טכנולוגיה ותרבות. היא מאפשרת לצרכנים ליהנות ממחירים זולים יותר וממבחר גדול יותר, אך מאלצת חברות מקומיות להתחרות מול שחקנים בינלאומיים. היא יצרה שרשראות אספקה חובקות עולם, המשלבות ייצור במדינות שונות, אך גם חשפה את הכלכלה לסיכונים גלובליים כמו מגפת הקורונה. בשוקי ההון, הגלובליזציה מאפשרת השקעות בין-לאומיות ומגדילה את התלות ההדדית בין מדינות. היא השפיעה גם על שוק העבודה - מצד אחד פתחה הזדמנויות חדשות, ומצד שני יצרה תחרות על מקומות עבודה. לגלובליזציה יתרונות וחסרונות, והיא מלווה גם בתנועות נגד. להבנתה יש חשיבות רבה למשקיעים ולאזרחים, משום שהיא קובעת לא פעם את ההזדמנויות והאתגרים הכלכליים של כולנו.

אינדיקטורים כלכליים מובילים

אינדיקטורים כלכליים מובילים הם נתונים שננטים להצביע על מצב הכלכלה העתידי. הם מתפקדים כמו סימני דרך שמאפשרים לחזות שינויים עוד לפני שהם מתרחשים. בין האינדיקטורים המרכזיים ניתן למצוא את מספר התחלות הבנייה, שמראה על אופן הצרכנים והחברות; הזמנות של מוצרים בני-קיימא, שמעידות על ציפיות חיוביות; מדד אומן הצרכנים, המשקף את תחושות הציבור לגבי מצב הכלכלה; ועקומת התשואה, שמודדת את הפער בין ריביות של אגרות חוב קצרות וארוכות טווח ויכולה להצביע על מיתון מתקרב כאשר היא מתהפכת. אף אינדיקטור אינו מושלם, ולכן יש צורך לבחון מספר מדדים במקביל. הבנתם מאפשרת לחברות, לממשלות ולמשקיעים לקבל החלטות נבונות יותר לגבי תעסוקה, השקעות ותכנון עתידי.

מסר מסכם מהקורס

בקורס זה למדנו את מושגי היסוד שמניעים את הכלכלה ושוק ההון. הבנו כיצד היצע וביקוש קובעים מחירים, איך אינפלציה וריבית משפיעות על כיסנו, מדוע התמ"ג הוא מדד מרכזי למצב המשק, מה משמעותם של מחזורי עסקים, כיצד שערי חליפין משפיעים על חיינו, איך מדיניות ממשלתית ובנקאית מנהלת את הכלכלה, כיצד הגלובליזציה מחברת אותנו לעולם כולו, ואיך אינדיקטורים מובילים מספקים לנו הצצה לעתיד הכלכלי. ההיכרות עם מושגים אלה מאפשרת לנו לקרוא טוב יותר את המציאות הכלכלית ולקבל החלטות פיננסיות מושכלות יותר.